

Zápis z 1. jednání 3. pracovní skupiny Uhelné komise pro identifikaci sociálních a ekonomických dopadů útlumu těžby uhlí

Datum:	28. listopadu 2019, 13:00 – 15:00
Místo:	MMR, Staroměstské náměstí 6, velká zasedací místnost
Přítomni:	Viz prezenční listina
Omluveni:	-

Program jednání:

1. Představení cílů uhelné komise
2. Stručné shrnutí závěrů z jednání PS1 a PS2
3. Shrnutí cílů PS3, očekávání členů PS, provázanost na další PS
4. Vazba aktivit na další relevantní strategie a platformy včetně aktualit z politického fóra v Görlitzu
5. Analytická rešerše – představení klíčových analytických podkladů z evropské, národní i regionální úrovně
6. Priority dopadové studie
7. Různé

Koppitz (MMR) přivítal členy pracovní skupiny. V úvodu vysvětlil kontext vzniku Uhelné komise a jednotlivých skupin, které mají společně doporučit vládě kdy a za jakých okolností přestane Česká republika těžit uhlí a vyrábět energii spalováním uhlí. Cílem této pracovní skupiny je především identifikovat sociální a ekonomické dopady útlumu těžby uhlí v regionech. Tento úkol bude velmi úzce propojen s existující vládou Strategii hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje nazvanou RE:START

Tajemnicí pracovní skupiny byla jmenována ředitelka odboru regionální politiky MMR Dr. Ing. Marie Zezůlková.

Uvedl, že v rámci činnosti pracovní skupiny lze organizovat i menší schůzku k dílčím tématům. Po představení programu jednání předal slovo jednotlivým členům skupiny, aby vyjádřili svoje očekávání.

Svoboda (MPSV) stručně popsal činnost Uhelné komise. V rámci všech tří pracovních skupin by mělo docházet k pravidelné výměně informací o jejich činnosti.

Vrbík (HK ČR) uvedl, že z hlediska působnosti Hospodářské komory je důležitý dopad útlumu těžby na podnikatele a potažmo jejich zaměstnance v regionech. Nabídnul využití Hospodářské komory jako platformy pro komunikaci s podnikateli v dotčených regionech.

Fialová (PSP), která je členkou poslaneckého Výboru pro životní prostředí a Výboru pro regionální rozvoj a veřejnou správu, zmínila, že dle jejího názoru zatím nedochází k realizaci plánů na restrukturalizaci regionů zejména v oblasti řešení sociálního vyloučení a nárůstu SVL. Doplnila, že v dotčených krajích, mimo jiné, je nedostatek příležitostí pro obyvatele s vysokoškolským vzděláním, což nadále negativně ovlivňuje skladbu obyvatelstva

Czudek (SP ČR) ve vztahu ke společnosti Třinecké železářny zmínil dopad útlumu těžby na další příbuzná odvětví jako je např. zpracování železné rudy.

Krejčířková (SP ČR) z pozice tajemnice představila činnost PS2 Uhelné komise viz prezentace

Mazurová (KÚ MSK) za Moravskoslezský kraj zmínila především problém kvality ovzduší a ocenila spolupráci s týmem RE:START na implementaci opatření v regionu.

Franta (ČMKOS) zmínil v kontextu útlumu těžby a spalování uhlí problém rušení specifických oborů a profesí a nezbytnost hledání vhodného uplatnění pro propuštěné zaměstnance.

Palička (OS PHGN) zmínil, že jako jeden z výsledků očekává především opatření vedoucí k zachování životní úrovně horníků.

Vondrová (Zelený kruh) uvedla, že se věnuje problematice sociálně spravedlivého odklonu od těžby uhlí. Od činnosti pracovní skupiny očekává možnosti, jak přivést investice do regionů. Dále očekává, že výsledky činnosti Uhelné komise i jejích pracovních skupin budou podrobeny aktivní kontrole veřejnosti.

Koželouh (Hnutí Duha), člen PS1 Uhelné komise, představil výstupy PS1 viz příloha, zmínil důležitost řešení sociálních dopadů ukončování těžby uhlí. Uvedl, že je nutné oddělit těžbu uhlí pro neenergetické účely.

Koutský (UJEP) uvedl, že se z hlediska své profesní dráhy na fakultě sociálně ekonomické se mimo jiné věnuje transformaci tradičně průmyslových regionů.

Špaček (UJEP) omluvil nepřítomnost prof. Jílkové. Uvedl, že působí v rámci Ústeckého kraje jako projektový developer v projektu Smart akcelerátor 2. Nastínil, že důležité také je, jaký bude mít útlum těžby dopad na firmy v regionech a je nutné nastavit taková opatření, aby byla změna co nejméně bolestivá.

Kubis (KVK) omluvil nepřítomnost hejtmanky Mračkové Vildumetzové, která nemohla dorazit kvůli pracovním povinnostem. Uvedl, že Karlovarský kraj se již nyní potýká s útlumem těžby uhlí a v nejbližších dvou letech bude muset reagovat na propuštění téměř 1 000 zaměstnanců Sokolovské uhelné a. s. Zmínil, že podnik Sokolovská uhelná se chová velmi zodpovědně a v minulosti se pokusil propuštěné zaměstnance umístit do jiných provozů společnosti. Uvedl, že Karlovarský kraj v dubnu 2019 založil krajskou Uhelnou komisi, která za dobu své působnosti rozpravovala 25 projektových karet. Dále zmínil úspěch kraje, kdy si jej pro umístění investice vybrala společnost BMW. Apeloval, že je nezbytné, aby v krajích byly aktivně hledány alternativy a noví investoři.

Koppitz (MMR) v souvislosti s odkazem na nezbytnou podporu nových investic navrhl, že by se PS3 mohl účastnit také zástupce agentury CzechInvest.

Jochman (UK) uvedl, že na setkání zastupuje náměstkyně Ústeckého kraje Kliku. Konstatoval, že očekávání jsou podobná jako v Karlovarském kraji. Situace v Ústeckém kraji také není dobrá. Třicet procent sociálně vyloučených lokalit se nachází právě na území kraje.

Vozáb (expert MMR) zmínil, že jako externí konzultant stál u zrodu strategického rámce RE:START a v současnosti spolupracuje na jeho aktualizaci. Bude se také spolupodílet na vzniku dopadové studie, která by měla být hlavním výstupem této pracovní skupiny.

Nekolová (MMR, NVT RE:START) přednesla informace z posledního setkání Uhelné komise, které proběhlo v pondělí 25. listopadu. Pro členy Uhelné komise a jejích pracovních skupin bylo zřízeno úložiště <https://owl.mzp.cz/index.php/login>.

Každý člen získá unikátní přihlašovací jméno a heslo, díky němuž bude možné se do úložiště přihlásit a mít tak přístup k veškerým materiálům. Během jednání rozdala přítomných jejich přihlašovací údaje, ostatním poskytne telefonicky.

Konstatovala, že její rolí v této PS je provázání výstupů PS se strategií RE:START, která již pro dotčené kraje vznikla v roce 2017, nicméně zatím neobsahuje opatření přímo řešící útlum těžby a transformaci energetiky

Koppitz (MMR) vyzval zástupce PS 1 a PS 2, aby nastílni cíle a prozatímní výstupy těchto pracovních skupin.

Koželouh (Hnutí Duha) jako zástupce PS 1 představil, že její hlavní náplní je stanovení role uhlí v budoucím energetickém mixu ČR a příprava harmonogramu útlumu jeho využívání. V současnosti jsou

shromažďována relevantní data a následně budou nastíněny scénáře pro strukturu spotřeby a využití uhlí. Závěry budou ve shodě s Národním klimaticko-energetickým plánem. Pracovní skupina vypracovává časové řady po pěti letech, k nimž budou stanoveny možnosti pokrytí energetických potřeb, zajištění stability sítě na základě jednotlivých scénářů. První výstupy, které zpracovává především MPO a MŽP, by měly být vytvořeny do konce roku..

Franta (ČMKOS) reagoval, že může být obtížné propojit výstupy všech tří PS. Zmínil také problematiku uhlíkových dotací, které v první vlně podporovaly také kotle na spalování uhlí. Uvedl, že ČR směřuje k náhradě uhlí jádrem, čemuž neodpovídá nálada v jiných evropských zemích, které se od jádra odklánějí.

Krejčířiková (SP ČR) představila náplň činnosti PS 2, která se věnuje technicko-legislativní rovině útlumu, tj. tvorbě kritérií útlumu velkých energetických zdrojů a navazujícím změnám relevantní legislativy. V současnosti probíhá řešerše zahraničních zkušeností nejen z Německa, která by měla být hotova do 5. prosince. Závěry budou předneseny na prosincovém jednání Uhelné komise. Kromě návodu, jaké zkušenosti využít, budou prezentovány i rozdíly mezi přístupy jednotlivých zemí i od situace v ČR. Zelený kruh a Hospodářská komora také provádějí analýzu stávající legislativy. V druhé fázi by měla PS navrhnout konkrétní legislativní změny, a to i na náměty ostatních pracovních skupin. Zmínila také stručně zkušenosti z německé Uhelné komise, která přinesla závěry vládě během 7 měsíců. Některé změny ale byly započaty již v roce 2016, kdy vznikl německý klimatický plán do roku 2050 a v souvislosti s tím byla vypracována celá řada analytických podkladů a studií, které následně byly využity jako vstupní materiály pro práci německé uhelné komise

Koppitz (MMR) podotknul, že žádná z pracovních skupin se přímo nevěnuje finanční stránce útlumu. Vhodné by bylo, aby náklady vyčíslila PS 1, mělo by ale jít o červenou nit napříč všemi skupinami. Následně otevřel diskusi k předneseným informacím z PS1 a PS2. Avizoval nutnost setkání předsedů všech tří PS a sladění harmonogramů i cílů.

Jochman (UK) uvedl, že jedním nástrojů na řešení problémů uhelných regionů by mohla být úprava rozpočtového určení daní. Dle analýz je do Ústeckého kraje přerozdělováno méně prostředků na osobu než do ostatních krajů.

Koppitz (MMR) souhlasil, že rozpočtové určení daní může být předmětem diskuze o vývoji celé regionální politiky. Úprava přerozdělování daní však není náplní činnosti této pracovní skupiny.

Kubis (KVK) zmínil, že společnost Sokolovská uhelná odvádí ročně 1,5 mld. Kč na emisních povolenkách a bylo by vhodné, aby se tyto prostředky vracely zpět do regionů.

Czudek (SP ČR) požádal o nápravu problematického nařízení vlády o kompenzacích pro propuštěné horníky. Kvůli změně IČO společnosti OKD byli z nároku na kompenzace vyřazeni horníci této společnosti.

Krejčířiková (SP ČR) na dotaz Koppitze uvedla, že v rámci analýzy existující legislativy je zahrnuta i tato problematika a bude snaha o nápravu.

Koppitz (MMR) představil vládou schválenou Strategii regionálního rozvoje 2021+ (SRR 21+). Jedním ze strategických cílů je podpora hospodářské restrukturalizace regionů postižených těžbou uhlí, začleněna je tak vládní strategie Restart. Probíhá diskuse s kraji nad šíří restrukturalizačních témat. Je nezbytné se zaměřit zejména na témata, která souvisí s ukončením těžby uhlí a nevyhnutelnou transformací ekonomiky. Pro témata, která jsou relevantní i pro ostatní kraje, jsou v SRR 21+ vymezena opatření, která budou realizována formou dvouletých akčních plánů. Výstupy PS 3 se mohou promítnout do aktivit akčních plánů SRR 21+.

Nekolová (MMR, NVT RESTART) představila vládní strategii RE:START. Viz prezentace. Připomněla její dosavadní výsledky. Od roku 2017 bylo do regionů ÚK, MSK a KVK přiděleno přes 5 mld. Kč na projekty prostřednictvím národních i evropských dotačních programů, dalších 6 mld. Kč je alokováno v aktuálně vyhlášených nebo připravovaných výzvách a 4 mld. Kč byly investovány do dopravní infrastruktury. Představila tematické pilíře strategie RE:START, které již nyní reagují na dlouhodobě špatnou ekonomickou a sociální situaci v uvedených krajích. Upozornila, že realizovaná opatření zatím nereagují přímo na útlum těžby, ale již nyní řeší širší souvislosti jako rozvoj nových investic, podpora

vzdělávání, výzkumu atd. Připomněla, že dle usnesení vlády právě v těchto měsících probíhá aktualizace strategického rámce RE:START a bude tedy možné ještě intenzivněji provázat jeho cíle s problematikou transformace energetiky.

Koppitz (MMR) představil Platformu pro uhelné regiony transformaci, která sdružuje 41 uhelných regionů v EU. ČR se stala součástí Platformy právě prostřednictvím tří českých uhelných krajů, pro něž je realizována vládní strategie RE:START. Za ČR se setkání Platformy aktivně účastní především MMR a zástupci českých regionů, kteří prezentují pokroky v Česku včetně aktualit ohledně národní Uhlé komise. V letošním roce proběhly návštěvy expertního týmu Evropské komise v českých uhelných regionech, v rámci nichž bylo regionům doporučeno zaměřit se na rozvoj strategických restrukturalizačních projektů s multiplikačním efektem. S Platformou je spojen vznik transformačního fondu (Just transition fund/JTF), který by měl cílit na transformaci uhelných regionů i v souvislosti se závazkem uhlíkové neutrality. Česko je ve srovnání s ostatními státy třetí nejpostiženějším státem v EU po Polsku a Německu, čemuž by měl odpovídat i podíl, který bude pro ČR určen. Evropská komise ale zdůrazňuje nutnost, aby se na transformaci podílely i státy prostředky z národních a regionálních rozpočtů a aby byly využívány také finanční nástroje.

Fialová (PSP) zdůraznila, že je třeba, aby se kraje s projekty nepřekrývaly, ale spíše doplňovaly.

Nekolová (MMR, NVT RE:START) uvedla dobrou praxi v komunikaci tří krajů spojených strategií RE:START, pravidelně probíhají koordinační schůzky. Příkladem dobré praxe je shoda na využití nabízené technické pomoci pro Karlovarský kraj a ten i díky tomu uspěl. Zmínila, že občas je RE:START negativně vnímán ostatními kraji ČR.

Jochman (UK) zmínil nutnost zaměřit se proto na témata spojená s energetickou transformací a útlumem těžby uhlí, které jsou relevantní pro tyto tři kraje.

Nekolová (MMR, NVT RESTART) řekla, že RE:START řeší komplexnější proces transformace.

Koppitz (MMR) potvrdil, že PS 3 by se měla zaměřit také na kvalitu života v regionech, ale užší specifikace témat a prioritizace je nezbytná.

Franta (ČMKOS) uvedl, že je nutné, aby výsledky PS 3 kromě řešení situace v dlouhodobějším časovém horizontu zohlednily také aktuální problémy spojené s transformací energetiky, např. brzké propouštění ve společnosti Sokolovská uhlí. Ocenil v minulosti realizovanou pomoc úřadů práce a jejich práci přímo ve společnostech, které propouštěly zaměstnance. Zdůraznil, že tento postup by měl být systémový a PS3 by měla ověřit, jaké nástroje plánují úřady práce využít a jak se na negativní dopady připravují.

Koppitz (MMR) navrhl zapojit do činnosti PS i krajské úřady práce v uhelných regionech. Mohou PS poskytnout své plány, jak plánují reagovat na změnu zaměstnanosti v důsledku útlumu těžby.

Kubis (KVK) potvrdil, že s krajskou pobočkou Úřadu práce situaci ohledně propouštění v Sokolovské uhlí kraj dlouhodobě řeší. Nutné je s propouštěnými horníky aktivně pracovat, aby jejich znovu zapojení na trh práce bylo úspěšné.

Vozáb (expert MMR) nastínil, že smyslem RE:STARTU je řešit restrukturalizace regionů v následku ukončování těžby uhlí a dalších tradičních odvětví od 90. let. Na řešení aktuálního propouštění horníků dosud nejsou v RE:STARTU zatím řešeny nástroje. U problému současného propouštění navrhuje využít i postupy, které se osvědčily v 90. letech.

Koppitz (MMR) vhodné je, aby se PS 3 zaměřila jak na řešení dlouhodobé perspektivy řešení útlumu těžby, tak i na aktuální problémy, které v regionech nastanou.

Vondrová (Zelený kruh) se zeptala, kdo bude zadavatelem dopadové studie – zda to bude Uhlí komise nebo MMR. Je vhodné, aby se k zadání studie vyjádřili i ostatní členové Uhlé komise.

Koppitz (MMR) reagoval, že Uhelná komise na svém jednání dopadovou studii neřešila. PS 3 má pouze mandát pro tvorbu analytických podkladů k socioekonomickým dopadům a dopadům majícím přímý či nepřímý vliv na možnosti místního rozvoje tří dotčených regionů. Rozpracovaná struktura studie bude členům PS 3 představena na příštím setkání.

Nekolová (MMR) uvedla, že jedním z témat, které se probíralo na posledním setkání Uhelné komise, byl také budoucí růst cen energií a jeho dopad na odběratele na území celé ČR. Zdůraznila přitom, že právě v tzv. uhelných regionech je přitom mnoho obyvatel ve špatné ekonomické situaci a vysoké procento obyvatel je zatíženo exekucemi, nárůst cen energií tedy potenciálně povede k dalšímu prohloubení tohoto problému.

Koppitz (MMR) uvedl, že Uhelná komise by měla řešit spíše problémy způsobené ukončováním těžby uhlí. Následné problémy, které vzniknou růstem cen energie v ČR, by neměly být hlavním tématem činnosti komise.

Vozáb (expert MMR) stručně nastínil zaměření dopadové studie. V budoucnu dojde k náhradě zdrojů energetiky, ale to lze brát také jako příležitost pro regiony. Nezbytně vzniknou v regionech nová odvětví, jejichž úspěch se v čase prověří.

Koppitz (MMR) poděkoval za účast na jednání a plodnou diskusi. Příští setkání PS 3 proběhne na přelomu ledna a února. O termínu budou členové informováni s dostatečným předstihem. Stejně tak budou zaslány případné podklady k projednávaným bodům.

Zapsala: Ivana Moravcová

Schválila: Marie Zezůlková